Dnr Ju2026/01599 Justitiedepartementet

Remissvar över betänkandet SOU 2026:42 Ett nytt regelverk för granskning av utländsk finansiering av trossamfund och andra verksamheter

Sammanfattning

Svenska Kyrkans Unga avstyrker förslaget i sin nuvarande form. Förslaget tar inte tillräcklig hänsyn till religionsfriheten och föreningsfriheten, och kraven är inte anpassade till ideella föreningars förutsättningar. Konsekvenserna för barn och unga med förtroendeuppdrag har heller inte beaktats.

Vi anser att förslaget behöver arbetas om och efterlyser en fördjupad analys av hur föreningslivet påverkas samt rimligare krav på anmälan och uppgiftslämnande. Vi föreslår också att valet av MUCF som granskningsmyndighet omprövas.

Kommentarer till specifika delar av remissen

Föreningsfriheten och religionsfriheten

Utredningen bedömer att förslaget är förenligt med föreningsfriheten och religionsfriheten. Regelverket föreslås dock omfatta registrerade trossamfund och deras registrerade självständiga organisatoriska delar samt ideella föreningar och stiftelser som har religiös verksamhet som ändamål eller vars ändamål är att främja sådan verksamhet.

Vi tolkar förslaget som att både riksförbundet Svenska Kyrkans Unga och samtliga distrikt och lokalföreningar omfattas. Vi vill dock poängtera att definitionen av *”ideella föreningar och stiftelser som har religiös verksamhet som ändamål eller vars ändamål är att främja sådan verksamhet”* i sig inte är entydig och ger inte svar på frågorna vilka som omfattas, hur avgörandet ska göras eller vem som kan göra det. Om definitionen tolkas brett, ifrågasätter vi om utredningen har tagit tillräcklig hänsyn till omfattning av konsekvenser för föreningslivet.

Demokrativillkor

Utredningen föreslår också att utländsk finansiering ska kunna förbjudas om mottagaren eller dess företrädare inte uppfyller demokrativillkoren. Svenska Kyrkans Unga vill framhålla att dessa villkor idag endast implementeras i statlig bidragsgivning, inte som en generell reglering av ideella föreningar.

Det är en väsentlig skillnad mellan att ställa villkor för statligt stöd och att använda samma villkor för att begränsa alla föreningars finansiering. Vi anser därför att utredningens analys av konsekvenser för föreningsfrihet och religionsfrihet behöver fördjupas. Det räcker inte att konstatera att regleringen inte riktar sig mot religionsutövningen som sådan, eftersom förslaget de facto skulle medföra att en särskiljning av ideella föreningar med religiös verksamhet implementeras i lag.

Ideella föreningars förutsättningar

Ideella föreningar har olika ekonomiska och administrativa förutsättningar. Många är små, saknar anställd personal och ekonomi sköts av ideellt engagerade. Det är viktigt att lagkrav anpassas till hur verkligheten för de flesta ideella föreningar ser ut.

Vi bedömer att de samlade kraven på framförhållning, uppgiftsinhämtning och kontroll är orimliga för mindre föreningar som helt bygger på ideellt arbete. Eventuella krav behöver omarbetas utifrån föreningars faktiska möjligheter att uppfylla dem. Eftersom också oregistrerade ideella föreningar kan omfattas behöver det tydliggöras hur dessa ska nås av information och stöd för att kunna fullgöra sina skyldigheter.

Tiden för anmälan

Kravet på anmälan en månad före mottagandet förutsätter att organisationen känner till finansieringen i god tid. Så är inte alltid fallet vid gåvor och testamenterade medel. Utredningen medger senare anmälan vid särskilda skäl, men anger att undantaget ska tillämpas restriktivt. Vi anser att reglerna behöver ge ett tydligt och praktiskt fungerande utrymme för att hantera oförutsedda mottaganden.

Anmälans innehåll

Anmälan ska innehålla uppgifter om både mottagaren och den utländska finansiären, däribland finansiärens styrelseledamöter när det är fråga om en juridisk person. Vi vill understryka att det kan vara svårt för en ideell förening att få tillgång till dessa uppgifter, i synnerhet vid anonyma och testamenterade gåvor. Regelverket behöver tydliggöra vad mottagaren förväntas göra när givaren är okänd eller nödvändiga uppgifter inte går att få fram.

Straffansvar och unga förtroendevalda

Utredningen föreslår personligt straffansvar vid uppsåtliga överträdelser. I Svenska Kyrkans Ungas distrikt och lokalavdelningar finns många minderåriga styrelseledamöter, vilka direkt eller indirekt påverkas av utredningens förslag om straffrättsligt ansvar. Förslaget i sin nuvarande form riktas också mot föreningar som leds av barn och unga, vilket måste beaktas när skyldigheter och personligt ansvar utformas.

Svenska Kyrkans Unga efterlyser därför en särskild analys av konsekvenserna det trosbaserade unga civilsamhället. Utredningens barnkonsekvensanalys behöver

omfatta barn och unga som själva organiserar och leder verksamhet, inte enbart barn som deltar i den.

Valet av granskningsmyndighet

Svenska Kyrkans Unga föreslår att frågan om granskningsuppdraget utreds vidare. Utredningen framhåller myndighetens etablerade relationer med trossamfunden och bedömer riskerna med den dubbla rollen som hanterbara. Vi vill understryka att MUCF också har ett främjande uppdrag gentemot övriga civilsamhället, där förtroendet kan se olika ut. Ett utökat kontrolluppdrag kan riskera att försvaga förtroendet för myndighetens främjande arbete.

Att kontrollera en organisation i samband med en frivillig ansökan om bidrag är inte samma uppdrag som att generellt granska en organisationers finansiering. Samtidigt upprätthåller idag MUCF relation främst till riksorganisationer, inte enskilda föreningar och församlingar.

I kontrast kan nämnas Skatteverket, som genom bland annat tilldelningen av organisationsnummer har kontaktytor med ideella föreningar, även de som inte söker statsbidrag. Dessa kontaktytor och myndighetens erfarenhet av ekonomisk granskning bör vägas in vid valet av granskningsmyndighet.

Slutligen vill vi också lyfta konsekvenserna av ett utökat myndighetsuppdrag. Redan idag finns upplevelser om längre handläggningstider och försämrat stöd i takt med att MUCF fått fler uppdrag. Nya uppgifter får inte försämra stödet till civilsamhället eller förlänga handläggningen av befintliga ärenden.

Personuppgifter och gåvogivares integritet

Uppgifter om finansiärer och företrädare kan indirekt avslöja en persons religiösa övertygelse. Svenska Kyrkans Unga vill därför understryka behovet av att skydda både gåvogivarnas och de förtroendevaldas integritet, i synnerhet unga förtroendevalda. Det behöver vara tydligt vilka uppgifter föreningarna måste samla in, hur de ska hanteras och hur kraven påverkar möjligheten att ta emot anonyma gåvor. Behovet av insyn måste också vägas mot risken för kartläggning av enskildas religiösa tillhörighet.

Konsekvenser för Svenska Kyrkans Unga

Svenska Kyrkans Unga tar emot kollekter från församlingar utomlands och gåvor från privatpersoner. Vi deltar i nordiskt samarbete och internationella relationer är en del av organisationens verksamhet.

Med bakgrund mot detta efterlyser vi större tydlighet om hur regelverket ska tillämpas på finansieringsformer som kollekter, gåvor och finansiering inom legitima internationella samarbeten.

Clara Olsson
Förbundsordförande Svenska Kyrkans Unga
Uppsala, 9 november 2026

I remissvaret har Clara Olsson, förbundsordförande, Charlie Boström, förbundsstyrelsen och Klara van Blaricum, kanslichef medverkat. Detta är i enighet med Svenska Kyrkans Ungas delegationsordning.